

Nr 441

Av fru Ryding m. fl., om förstatligande av läkemedelsindustrien.

Debatten om läkemedel har varit och är fortfarande mycket livlig i Sverige. Denna gäller dels saluförandet av läkemedel med skadliga biverkningar som fått tragiska och ödesdigra följder, dels också läkemedelsindustriens organisation.

I vårt land är läkemedelsindustrien till största delen privatägd, och detta förhållande medför stora olägenheter. En av dessa är en svårkontrollerad och omotiverat hög prissättning, särskilt så länge tillverkaren är ensam om ett viktigt preparat och alltså har monopolställning. När en firma lyckats framställa ett nytt medel, är man mycket angelägen om att snarast kunna föra ut produkten i marknaden, ty under den tid man är ensamtillverkare kan man diktera priset. Detta sättes mycket högt, då man härmed skall täcka ofta mycket dryga farmakologiska forskningar, och den största vinsten gör man innan konkurrenterna hunnit ta upp produktion av likartade preparat.

I detta sammanhang måste också en annan viktig fråga observeras, nämligen motsatsförhållandet mellan allmänhetens krav på säkerhet med därtill hörande ingående och ofta tidsödande kontroll och företagets ansträngningar att komma först med preparatet på marknaden. Detta kan medföra stora risker för att medel släpps ut som inte hunnit prövas tillräckligt.

De dryga forskningskostnaderna medför att de privata läkemedelsfirmorna i profitintresse inte endast kan försälja preparat som de själva upptäckt utan de måste också producera sådana som inte fordrar någon forskning. Vidare innebär den privatägda läkemedelsindustrien att tillverkning av identiska och likartade preparat bedrivs av flera företag. Detta har som följd ett onödigt stort läkemedelssortiment och dessutom en omfattande produktion av läkemedel med tvivelaktigt medicinskt värde, exempelvis olika »stärkande» medel och vitaminpreparat.

För att få avsättning av sina produkter använder sig de stora privatföretagen av brett upplagda reklamkampanjer. I första hand riktar man sig till läkaren, som intar en nyckelposition i sammanhanget. Med en mindre del av reklamen vänder man sig direkt till allmänheten, och detta gäller då i huvudsak vissa icke receptbelagda preparat.

De stora kostnaderna för reklamen — enligt läkemedelsindustriens egna uppgifter 12,5 miljoner kronor under år 1960, motsvarande 11,2 % av försäljningsvärdet i grosshandels inköspriser för apoteksförsålda varor — får allmänheten betala inbakade i det pris, som åsatts läkemedlet.

Ett förstatligande av hela läkemedelsindustrien skulle innebära stora fördelar ur alla synpunkter. Produktionen skulle inriktas efter behovet i stället för att ta sikte på vinstintresset. Allt talar också för att kontrollen av läkemedlen skulle bli bättre och lättare om tillverkningen lades i samhällets egna händer.

Genom ett förstatligande av den privata läkemedelsindustrien fick vi i vårt land en institution med stora resurser för utforskning och för tillverkning av läkemedel, helt utanför det kommersiella och vinstintresserade området. En sådan forskning och produktion kan helt inriktas på att lösa väsentliga och viktiga farmakoterapeutiska problem.

Sverige skulle också kunna göra en stor internationell insats genom ett statligt läkemedelsföretag som stod utanför monopolen och som skulle kunna förse utvecklingsländerna med synnerligen behövlig medicin. Dessa länder tvingas nu köpa läkemedel till monopolpriser. Om Sverige genom att från ett statligt läkemedelsföretag kunde tillhandahålla prisbilligare läkemedel, vore detta en stor insats, då i dag många miljoner människor i utvecklingsländerna årligen dör som en följd av läkemedelsbristen. Respektive länder har inte ekonomiska medel att köpa den dyra monopol tillverkade medicin som de är i ett så skriande behov av.

Också Sveriges insats i u-hjälpen skulle på det medicinska området kunna ökas avsevärt, då vi genom en statlig läkemedelsindustri för samma summa pengar skulle kunna sända mycket större mängder medicin som hjälp emot som nu är fallet, då vi tvingas köpa den av privata tillverkare till monopolpriser.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning i syfte att förstatliga läkemedelsindustrien även för att genom en statlig svensk läkemedelsindustri förse utvecklingsländerna med livsviktig medicin till självkostnadspris.

Stockholm i januari 1963

Gunvor Ryding

Henning Nilsson

Helmer Holmberg
